

**O NOUĂ PERSPECTIVĂ ASUPRA FILIAȚIEI: REPRODUCEREA
UMANĂ ASISTATĂ MEDICAL CU TERȚ DONATOR**

**A NEW PERSPECTIVE ON PARENTAGE: MEDICALLY ASSISTED
HUMAN REPRODUCTION WITH THIRD PARTY DONOR**

LUCIA IRINESCU¹

Rezumat: Progresul științific în genetica are implicații juridice în determinarea filiației a copilului născut ca urmare a utilizării de către părinți de tehnici medicale de procreere. Preocupările pentru această zonă ar trebui să elaboreze un temei juridic adecvat, în timp ce cele mai multe ori, știința poate ajunge la rezultate incompatibile cu cadrul legislativ .

Cuvinte-cheie: genetică, filiație, reproducere umană asistată.

Abstract: The scientific progress in genetics has legal implications in determining parentage of the child born as a result of reliance on medical techniques of procreation parents. The concerns for this area should develop an appropriate legal basis, whereas most of the time, science can reach results inconsistent with the legislative framework.

Keywords: genetic parentage, assisted human reproduction.

1. Cadrul legislativ - o nouă perspectivă

Primele norme care au reglementat în țara noastră reproducerea umană asistată medical au fost cuprinse în Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății² în care erau reglementate condițiile în care se realiza prelevarea și transplantul de țesuturi și celule de origine umană în scop terapeutic.

---

¹ Lector univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, email: lirinescu@yahoo.com

² Art. 164 din Legea nr. 95/2006, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 372 din 28 aprilie 2006, cu modificările și completările ulterioare.

Actualmente, reproducerea umană asistată cu terț donator este reglementată de Codul civil, în cadrul capitolului II, intitulat *Filiația*, în secțiunea a 2-a, care poartă denumirea de *Reproducerea uman asistată cu terț donator*. Codul civil consacră acestei problematici un cadru legal minimal, care reglementează următoarele aspecte ale reproducerii umane: regimul filiației (art. 441), condițiile (art. 442), contestarea filiației (art.443), răspunderea tatălui (art.444), confidențialitatea informațiilor (art. 445), raporturile dintre tată și copil (art. 446) și regulile aplicabile (art. 447). Aceste prevederi trebuie coroborate cu cele referitoare la drepturile la viață, sănătate și la integritate ale persoanei fizice precum: interzicerea practicilor eugenice (art. 62), intervențiile asupra caracterelor genetice (art. 63), inviolabilitatea corpului uman (art. 64), examenul caracteristicilor genetice (art. 65), intervențiile medicale asupra unei persoane (art. 67).

La o scurtă analiză a prevederilor Codului civil în materia reproducerii umane asistate cu terț donator, putem conchide că se impune adoptarea unei legi speciale, care să enunțe principiile generale aplicabile reproducerii umane asistate cu terț donator, să definească o serie de noțiuni și să stabilească proceduri detaliate în această materie. Aceeași concluzie se impune și ca urmare a faptului că majoritatea statelor au adoptat o legislație specifică în această materie, chiar dacă aceasta diferă destul de mult de la un stat la altul în problematici privind principalele reguli în care se realizează accesul la astfel de tehnici medicale.

Pentru a acoperi acest vid legislative, a fost elaborat un *Proiect de lege*³ care stabilește cadrul legal privind regimul juridic al reproducerii umane asistate cu terț donator. Prin proiectul de lege sunt recunoscute principiile generale din domeniul reproducerii umane medical asistate, precum principiul consimțământului liber exprimat și informat, respectarea interesului superior al copilului, garantarea ocrotirii demnității umane, a persoanei și a familiei, dreptul persoanei de a decide liber asupra propriului corp, etc.

În Proiect, dreptul la reproducere are două componente și anume: dreptul părinților de a decide liber și responsabil momentul în care doresc să

---

³ <http://www.cdep.ro/proiecte/2013/400/60/2/em790.pdf>.

aibă copii și numărul copiilor, precum și dreptul de a avea acces la informații, educație și mijloace, pentru a adopta o asemenea decizie.

Calitate de părinți poate avea un cuplu, adică un bărbat și o femeie, indiferent dacă sunt sau nu căsătoriți, logodiți sau într-o relație de concubinaj, precum și o femeie singură, fără a distinge dacă este sau nu căsătorită. În acest sens, în viitoarea reglementare, considerăm că intervenția legiuitorului cu privire la clarificarea statutul civil al părinților care recurg la tehnicile de reproducerea umană asistată are o deosebită importanță⁴. În acest sens, Curtea Constituțională a Italiei a arătat că paternitatea este astfel atribuită cuplului, căsătorit sau în concubinaj, care își exprimă intenția de a apela la această tehnică. Curtea amintește, în această privință, că o nouă concepție asupra paternității a fost deja consacrată de legiuitor, odată cu revizuirea dispozițiilor în materie de filiație, stabilind că soțului mamei este tatăl copilului „conceput sau născut” în timpul căsătoriei.⁵

Terțul donator este persoana majoră, cu capacitate de exercițiu deplină, în viață la momentul donării, care, în urma investigațiilor clinice și paraclinice, nu are contraindicații pentru procreare și de la care se prelevează voluntari gameți pentru utilizare terapeutică. Consimțământul trebuie să fie exprimat în prealabil, în mod liber și neviciat, în scris, în momentul donării.

La reproducerea umană asistată medical pot recurge doar părinții care îndeplinesc o serie de condiții, respectiv: să fie vii; să îndeplinească criteriile medicale privind starea fizică și mintală; să își dea consimțământul în prealabil, pentru inseminarea artificială, pentru fertilizarea in vitro sau pentru transferul de embrioni; să aibă capacitate de exercițiu deplină și să nu fi fost decăzuți din drepturile părintești. În cazul femeii, mai trebui îndeplinită o condiție suplimentară, legată de vârstă și anume, femeia donatoare poate avea vârsta cuprinsă între 18 și 45 de ani, în timp ce de transferul de embrioni sau de inseminarea gameților poate beneficia femeia cu vârsta cuprinsă între 18 și 50 de ani. Consimțământul donatorului de gameți este esențialmente revocabil, până în momentul utilizării acestora sau

---

⁴ În același sens, T. Bodoașcă, *Discuții în legătură cu reproducerea umană asistată medical cu terț donator în reglementarea noului Cod civil*, în *Dreptul* nr. 7/2014, p. 57.

⁵ Curtea Constituțională a Italiei, decizia nr. 162 din 9 aprilie 2014, în *Pandectele Române* nr. 3/2015, p. 123.

a embrionilor creați prin utilizarea lor. Donarea de embrioni se poate realiza numai cu consimțământul scris al cuplului donator, precum și al soțului și soției primitoare.

Părinții care recurg la reproducerea umană asistată trebuie să urmeze o procedură legală, care să garanteze respectarea principiilor stau la baza acestor tehnici. Astfel, părinții trebuie să formuleze o cerere scrisă, în care să indice datele lor de identificare, pe care o vor adresa unei unități sanitare autorizate și acreditate. Cererea va fi analizată de o comisie internă din cadrul unității, care îi va consilia sau îi va informa pe părinți cu privire la posibilitățile de reușită sau eșec și asupra riscurilor la care sunt supuși mama și copilul.

Unitatea sanitară va încheia cu solicitanții un contract de asistență reproductivă în baza consimțământului acestora. Contractul nu va mai produce efecte dacă solicitanții își revocă consimțământul. Activitatea de reproducere umană asistată medical se va realiza în condiții de confidențialitate. Referitor la acest aspect, viitoarea reglementare ar trebui să cuprindă norme care să stabilească conținutul obligatoriu al contractului de donare, arătarea scopului, caracterul gratuit al contractului, condițiile în care poate fi revocat.

De asemenea, reglementarea trebuie să stabilească numărul maxim de copii care pot fi născuți prin recurgerea la gameții aceluiasi donator, modalitatea în care se poate păstra confidențialitatea informațiilor privind reproducerea umană asistată medical cu terț donator.

2. Stabilirea filiației în cadrul reproducerii umane asistate medical cu terț donator

Între filiația naturală și filiația adoptivă, intervine filiația artificială, ca o soluție la problemele de infertilitate dintr-un cuplu. În cadrul căsătoriei sau în afara ei, inaptitudinea de a procrea generează probleme atât în plan psihosocial, cât și în plan juridic. Evoluția societății a impus găsirea unor remedii de natură socială, cum ar fi adopția și de natură medicală, cum ar fi procreația asistată⁶. Din punct de vedere medical, fertilizarea reprezintă

---

⁶ Pentru detalii, a se vedea V. Astărăstoae, M. C. Ungureanu, O. Stoica, *Probleme etice și legale ale noilor tehnologii reproductive*, în *Revista Română de Bioetică* nr. 2, vol. I/2003,

soluția la care cuplurile care suferă de sterilitate sau infertilitate recurg cu speranța de a avea copii.

Reproducerea umană asistată medical constituie un domeniu medical care cuprinde ansamblul tehnicilor de inseminare artificială⁷, de fertilizare *in vitro*⁸ și transfer de embrioni⁹.

Reproducerea umană asistată medical cu terț donator presupune un ansamblu de proceduri și tehnici în cadrul cărora unul dintre gameți provine de la un terț, o persoană majoră, capabilă să procreeze, care i-a donat în scopuri terapeutice.

Filiația artificială reprezintă legătura juridică dintre copil și părinții săi legali, bazată pe consimțământul dat de aceștia, pentru a concepe și indiferent de proveniența celulelor sexuale.¹⁰

3. Condițiile reproducerii umane asistată medical cu terț donator

Condițiile reproducerii umane asistată medical cu terț donator sunt reglementate în art. 442 C.civ..

La reproducerea umană asistată medical cu terț donator poate recurge un cuplu (bărbat și o femeie) sau o femeie singură. Potrivit art. 441 alin. (3) C.civ. aceștia vor avea calitatea de *părinți*. Bărbatul și femeia din cuplul beneficiar nu trebuie să fie căsătoriți și nici nu trebuie să facă dovada că au conviețuit o anumită perioadă de timp înainte de a apela la această procedură medicală¹¹. Prin *femeia singură* se înțelege femeia care dorește să

---

www.bioetica.ro; N. A. Daghe, D. M. Iorga, *Procrearea asistată medical-actualități și perspective*, în *Dreptul* nr. 3/2010, p. 83-102.

⁷ Inseminarea artificială înseamnă o tehnică de reproducere umană asistată medical, prin care, după prelucrarea în laborator a spermatozoidelor proveniți de la partener sau donator, se introduc în uterul femeii, fertilizarea urmând apoi cursul firesc.

⁸ Fertilizarea *in vitro* reprezintă o tehnică de reproducere umană asistată medical, care se realizează în laborator, prin fecundarea unui gamet feminin cu unul masculin, și cultivarea acestora *in vitro*, până la transferul în uterul femeii.

⁹ Transferul de embrioni constituie o tehnică de reproducere umană asistată medical, prin care se transferă în uterul unei femei embrionii obținuți în laborator, în urma fertilizării *in vitro*.

¹⁰ S. Gușan, *Reproducerea umană asistată medical și filiația*, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 85.

¹¹ M. -C. Petre, *Unele considerații privind reproducerea umană asistată medical cu terț donator*, în *AUB Drept*, Ed. C. H. Beck, București, 2012, p. 103.

recurgă la această procedură, indiferent dacă este sau căsătorită.¹² Dacă soțul femeii care și-a exprimat consimțământul în acest sens nu dorește să devină părinte, poate tăgădui paternitatea născută în baza prezumției legale.

Părinții care doresc să aibă un copil trebuie să-și exprime consimțământul anterior demarării procedurii medicale. Consimțământul trebuie exprimat în formă autentică, în fața unui notar public și în condiții care să asigure deplina confidențialitate. Notarul public trebuie să îi informeze cu privire la implicațiile juridice ale exprimării consimțământului și apoi să autentifice declarația.

Consimțământul exprimat este esențialmente revocabil. Consimțământul trebuie revocat în formă scrisă, în orice moment, inclusiv în fața medicului care realizează procedura medicală.

Consimțământul devine caduc dacă anterior momentului concepțiunii realizate în cadrul reproducerii umane asistate medical unul dintre părinți decedează, este formulată o cerere de divorț sau intervine separația în fapt a părinților.

4. Regimul filiației

Conform art. 441 C. civ., reproducerea umană asistată medical cu terț donator nu determină nicio legătură de filiație între copil și donator. Astfel, împotriva donatorului nu poate fi pornită nici o acțiune în răspundere.

Calitate de părinți ai copilului născut în urma reproducerii umane asistată medical cu terț donator sunt soții care și-au exprimat consimțământul de a recurge la o astfel de tehnică medicală, iar copilul va fi din căsătorie.

Dacă bărbatul și femeia care și-au exprimat consimțământul în vederea reproducerii umane asistate cu terț donator nu sunt căsătoriți, copilul este din afara căsătoriei. Filiația față de mamă se stabilește prin faptul nașterii, în timp ce filiația față de tată se stabilește prin recunoaștere. În cazul în care bărbatul care a consimțit la reproducere nu dorește să-l recunoască, copilul își poate stabili paternitatea pe cale judecătorească. Acțiunea în stabilirea paternității este supusă aceluiași regim juridic ca în cazul oricărui copil din afara căsătoriei care dorește să își stabilească paternitatea pe cale

---

¹² Cu privire la acest aspect, Curtea Constituțională a stabilit că a condiționa dreptul unei persoane de a recurge la reproducerea umană asistată medical de apartenența la un cuplu presupune o încălcare a principiului egalității în fața legii și a autorităților publice. În acest sens, a se vedea CC, dec. nr. 418/2005, publicată în M. Of. nr. 644 din 26 iulie 2005.

judiciară. În același timp, bărbatul care refuză să recunoască copilul va răspunde față de mamă sau copil pentru prejudicial material sau moral pe care l-a cauzat.

În situația în care mama este căsătorită, tatăl copilului va fi soțul mamei. Acesta poate tăgădui paternitatea, în cazul în care nu a consimțit la reproducerea asistată medical realizată cu ajutorul unui terț donator. Dreptul la acțiune aparține numai soțului mamei și se prescrie în termen de 3 ani de la data la care a aflat că este prezumtivul tată al copilului sau de la o dată ulterioară, când a aflat despre concepția copilului pe cale artificială.

5. Efectele filiației

Efectul principal al reproducerii umane asistată medical cu terț donator constă în stabilirea legăturii de filiație între copil și persoana/persoanele care au consimțit la această procedură medicală.

Filiația astfel stabilită nu poate fi contestată de nimeni, nici chiar de copilul astfel conceput și născut, pentru motive ce țin de reproducerea asistată medical.

Tatăl copilului născut prin reproducere asistată medical cu terț donator are aceleași drepturi și obligații ca și față de un copil născut prin concepțiune naturală.

Informațiile privitoare la reproducerea umană asistată medical sunt confidențiale. Instanța judecătorească poate autoriza transmiterea lor în mod excepțional medicului sau autorităților competente în cazul în care există riscul producerii unui prejudiciu grav pentru sănătatea persoanei astfel concepute sau a descendenților acestuia. De asemenea, oricare dintre descendenții persoanei astfel concepute se poate prevala de acest drept, dacă privarea de informații ar putea cauza un prejudiciu grav sănătății sale ori a unei persoane care îi este apropiată.

6. Concluzii

Reproducerea umană asistată cu terț donator reprezintă o alternativă pentru cuplurile infertile, însă insuficiența reglementărilor actuale, lipsa unor norme care să stabilească modul de finanțare a tehnicilor de reproducere umană asistată medical din bugetul de stat, poate influența în mod negativ accesul la aceste proceduri medicale. Prin urmare, se impune completarea prevederilor Codului civil cu noi reglementări care să detalieze condițiile și procedura pentru astfel de tehnici medicale.

